

**ADBİLİM AÇISINDAN KİŞİ ADLARININ YANLIŞ YAZIMINA ÖRNEK BİR AD: MUHAMMED/T
(KARS İLİ ÖRNEĞİ)***

Mustafa ŞENEL*

ÖZ

İnsanlara ve nesnelere verilen adlar, dil aracılığı ile aktarılır. Dil, bir toplumu toplum yapan, daha doğrusu millet olma bilincinin temel basamağı olan bir unsurdur. Dil, yazı dili ve konuşma dili olarak ikiye ayrılır. Yazı dili, Türkçenin gramer kurallarına uygun olarak kullanılan bir unsurken konuşma dili mahalli özellikler taşır. Bu nedenle yazı dili ile anlaşılabilirken, konuşma dilinde anlaşılmamaktan dolayı bir iletişim problemi olabilir. Konuşma dilinde kendini gösteren ağız özellikleri zaman zaman kendini yazı dilinde de göstermektedir. Geçmişten beri Türk toplumunda çok önemli bir yere sahip olan ad verme geleneğı, bazen konuşma dilinin azizliğine uğramıştır. Gelenek olarak değil de nüfusa geçen adlarda özellikle konuşma dilinin hataları yazıya geçmiştir. Ağız özelliklerinden kaynaklanan yanlışların yanında nüfus memurlarının hataları da göz ardı edilemez. Nüfus memurları kiminin adını yanlış yazmış, kiminin adını beğenmemiş, kendi istediğı adı yazmış bazen de bu sadece ad yanlışlığı ile kalmamış doğum tarihi, cinsiyet, anne baba adının yanlış yazımına kadar gitmiştir. Bu açıdan Türkiye’de pek çok kişi adının yanlış yazıldığı, bilinen bir gerçektir. Bu çalışmayı Kars ilinde yanlış yazılan kişi adlarından Muhammed adıyla sınırlı tuttuk.

Anahtar kelimeler: Kars, kişi adları, Muhammed adı, adbilim, yanlış yazım.

**A SAMPLE FOR WRONG SPELLING OF PERSONEL NAMES FROM THE ASPECT OF
ONAMATOLOGY: MUHAMMAD/T (SAMPLE OF KARS)**

ABSTRACT

The names for people and objects are transmitted through the language. The language is a basic element for the essence of society, more precisely for the conscience of being a nation. The language is divided into two parts as written and spoken language. Written language is a suitable element for the rule of Turkish grammar; on the other hand, spoken language has local peculiarities. Thus, while written language is clearly understood, there may be communication problems in spoken language. The dialect qualities in spoken language show themselves in written language from time to time. From the past, the tradition of entitlement which has an important place in Turkish society sometimes falls victim to spoken language. Not generally but specifically, the adopted nouns have problems because of the mistakes in spoken language. Besides the mistakes that stem from the dialect peculiarities, the faults of registrars are not ignored. The registrars sometimes write the names wrongly, sometimes they don't like the names, they write what they want, yet, that's not all, they go further by writing the birth dates, genders, the names of mother-father wrongly. In this respect, it is a fact that there are the names of most people written wrongly in Turkey. We have confined to this study to name of Muhammad from the names written wrongly in Kars.

Keywords: Kars, personal names, name of Muhammad, onomatology, wrong spelling.

Kültür bir milletin öz malıdır ve milleti millet olarak yaşatan en esaslı unsurdur. Kültür kaynağını o milletin tarihinden, dil, din, ahlâk, sanat ve geleneklerinden alır. İnsanların yarattığı tüm değerler ve ürünler topluca kültürü oluşturmaktadır.

Ad insanlar/milletler/kültürler için var olmanın ilk belgesidir. Kişi adları, filoloji, dilbilim, kültür tarihi ve halkbilim çalışmaları açısından da çok önemlidir. Bir insana ad

* Bu makale “Muhammed: an Example of Misspelling a Person Name in the Province Kars City (in Turkey) According to Onomastic”, 1st International Conference On Foreign Language Teaching And Applied Linguistics International Burch University May 5-7, 2011, Sarajevo, Bosnia and Herzegovina) Bildiri Kitabı, (Edt. Azamat Akbarov), Sarajevo 2011,s. 965-968” belirtilen İngilizce yayının gözden geçirilmesi ve yeniden düzenlenmesiyle hazırlanmıştır.

* Doç.Dr. Kafkas Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Öğretim Üyesi, mustafasenal@hotmail.com

verilişi, (göbek adı, ad, soyadı, takma adlar ve sanlar) bir ulusun kültürüyle çok sıkı ilişkili olmasıyla, adın insan için taşıdığı değere de ışık tutmaktadır.

Ad bilimi; canlıların, cansız varlıkların veya soyut kavramların adıyla ilgilenen bilim dalıdır. Özel adlarla ilgilenen bilim dalına Adbilim (Onomastik) adı verilmektedir. Ad bilimin kişi adlarıyla ilgili alt dallarından biri ise Kişi Adları Bilimi "Antroponim" olarak adlandırılmaktadır. Bu bilim dalını; dil bilimciler, sosyologlar, halk bilimciler, hukukçular, vd. kendi alanlarıyla ilgili yönlerini ele alarak inceler ve sonuçlandırır(Sakaoğlu 2001:9). Türk ad bilimi tarihini, yüzyılımızın ilk yıllarına kadar götürmek mümkündür.

Her ülkede bir takım ad verme gelenekleri, kuralları vardır. Bunların incelenmesinden, insanoğlunun bu konuda yeryüzünün pek çok yerinde ortak eğilimleri olduğu tespit edildiği gibi toplumdaki topluma, birbirinden çok farklı, bütünüyle kendine özgü geleneklerin bulunduğu da ortaya çıkmaktadır.

Kişi adları kültür tarihi çalışmaları açısından da önem taşımaktadır. Orhun yazıtlarında, Çinli adını alarak milli benliğini kaybeden beylere serzenişlerde bulunulur. Yabancı kültürlerin kendilerini ilk gösterdiği yer, kişi ve yer adlarıdır. Kişi adlarının, dilbilim açısından önemli bir yönü de, dildeki yabancılaşma veya öze dönüşü yansımasıdır. Türk kişi adlarının kaynakları içerisinde; mezar taşları, nüfus kütükleri, kadı (şeriye) sicilleri, vakfiyeler, modern çağda telefon rehberleri, okul kayıt defterleri, evlilik kayıt defterleri, doğumevi kayıt defterleri, ölüm kayıt defterleri gibi yazılı belgeler sayılabilir (Gülensoy1999:3).

Bir insana ad verilişi o ulusun kültürüyle sıkı sıkıya ilişkilidir. Her ülkede bir takım ad verme gelenekleri vardır. İnsanoğlunun bu konuda ortak eğilimleri olduğu gibi, toplumdaki topluma birbirinden farklı, kendine özgü geleneklerin de olduğu gözlemlenir. İsimlerin veriliş sebepleri dinî, millî ve mahallî sebeplerle değişiklik gösterebilir. Ünlü adbilimci Adolf Bach bu nedenle "*bir ulusun ad hazinesi, onun geçmişteki ve bugün ki zihinsel-ruhsal durumunun anlatımıdır*" demektedir (Aksan 1995:115).

Kişi adları, ad vericinin karakteri, zevkleri, eğilimleri, dünya görüşü; içinde bulunduğu toplumun yapısı, kültürü, dili, gelenek ve görenekleri hakkında ipuçları verebilen çok önemli dil malzemeleridir. Bundan dolayı birçok bilimin alanına girer ve kültürel bir değer taşır (Karahan 2008:2).

Türklerde ad verme geleneği, başlı başına bir kültür unsurudur. Türk kişi adları çok uzun bir tarih boyunca bulunduğu coğrafyaya ve yaşadığı töreye göre farklı şekiller gösterir (Gülensoy 1999:3).

Dünyanın birçok yerinde çocuklara ad konurken beğenilen, sevilen, saygı duyulan, nesnelere ve kişilere ilişkin adların konulmasına özen gösterilir. Hoşa gidecek adlar verme yoluna gidilirken, kimi ülkelerde güzel adların, kötü ruhların ilgisini çektiğine inanılır. bu yüzden çocuklara, büyüüp de şeytanların artık onlar için bir tehlike olmayacakları yaşlara gelinceye kadar Domuz, Yaramaz gibi adlar verilir. Çocuk için güzel, şirin, gibi sözlerin söylenmesinden kaçınılarak kaba ve çirkin birtakım sözcükler kullanılır.

Kişi adlarının konmasında aşağı yukarı her toplum için geçerli olabilecek kurallar şunlardır.

1. Dinsel adlar koyma : Muhammet, Hasan, Hüseyin, Yakop (Yakup), Yohonna Yahya vb.
- 2.Ünlü kişilerin, saygı ve minnet duyulan kimselerin ad yada soyadlarını koyma: İskender, Kanuni, Fatih, M. Kemal, vb.
- 3.Destanlarda, söylencelerde, masallarda geçen adlar koyma: Oğuz, Ayhan, Orhan , Bozok, Üçok, vb.
4. Yer adlarını, coğrafya adlarını, tarihsel olay ya da kavim ve boy adlarını koyma: Yer adları: Tuna, Fırat, Dicle, Aral.
Önemli olay ve gün adları: Cuma, Kadir, Bayram, Ramazan, Kurtuluş, İstiklal, vb.

5. Öteki ad verme yolları: Yukarıda sayılan başlıca ad verme yollarının dışında birçok ulusta ortak olduğu görülen eğilimler arasında, güzel, hoş gidecek adlar türetme, beğenilen, sevilen, hayvan ve bitki adlarını koyma eğilimlerini de gösterebiliriz(Aksan1995:115-118).

Sedat Veyis Örnek Anadolu'da adı belirleyicileri şöyle sıralıyor;

a. Çocuğun doğduğu gün, ay ve mevsimle (Cumhur, Cumhuriyet Bayramı, Devrim, 27 Mayıs).

b . Yatırırlar ve ziyaretlerle: Fetiahmet

c. Tanrının sıfatları, peygamberler ve peygamber yakınlarıyla: Abdullah, Mustafa, Abdurrahman, Mehmet, Resul.

d. Tarihi kahraman ve siyasal liderlerle: Mustafa Kemal, Kazım (Karabekir), Yavuz, Gürsel, Kanuni.

e. Hayvanlar, madenler ve bitkilerle: Şahin, Doğan, Keklik, Dudu, Demir, Elmas, Altın, Ayşegül, Birgül, Gülizar, Nergiz.

f. Çocuğun doğduğu yerlerle: Trende doğan çocuğa Demir, gemide doğan çocuğa Deniz.

g. Minnet, şükran, hayranlık ve dostluk duygularıyla

h. Ölmüş büyüklerle

i. Yer adlarıyla (Toponomiyle)

j. Coğrafi öğelerle: Fırat, Seyhan, Ceyhan, Tuna, Menderes.

k. Kozmik, göksel ve meteorolojik olaylarla: Yıldız, Aygün, şimşek, Yıldırım,

1. Manevi organlarla ilgili adlar: Ayçan, Gönül, Aynur, Ruhi.

m. Uyumlu adlar: Vedat, Sedat, Nejat; Nur, Aynur, Gülnur; Öcal Hıncal, Vural.

n. Modayla ve kültür değişmeleriyle: Futbolcu, artist adları koyma.

o. Yaşatıcı güçlerle ilgili adlar: Yaşar, Dursun, Durmuş, Ömür, Hayat, Satılmış (Örnek1977:140-158).

Türklerde ad koyma geleneği hususunda rol oynayan unsurları Rasonyi ise şöyle sıralamaktadır.

I. Totemistik Adlar

II. Amaçlı adlar - Ruhlara verilen işaretler

A. Ana-babanın kendileri için dilekleri.

B. Koruyucu adlar.

C. Çocuk için iyi dilekleri doğrudan doğruya dolaşıksız anlatan adlar.

D. Görkemli Adlar.

III. Tesadüf adları. Ruhlar aleminden alınmış işaretler

IV. Teafor Adlar

V. Ana baba duygularını, sevgisini, şefkatini gösteren adlar

VI. Kişilere bağlı adlar

VII. Rütbe ve unvan adları (Rasonyi 1971: 21-27).

Kişi adı, toplum hayatı ve onu kuşatan çevre ile doğrudan bağlantılıdır. Çocuğa uygun ad verilmesi olayı, geçmişten günümüze kadar yok olmadan gelen, halkın değerli geleneklerinden biridir(Aksu 2003: XI).

Kısacası Türklerin ad koyma adetleri iki bin yılı aşkın bir zaman içerisinde belirli bir millî çizgiden çıkmamış ve millî özelliğini yitirmemiştir. Siyasi ve dini bazı etkenlerden dolayı tarihin belli dönemlerinde, Türkçe olmayan adlar bir kısım Türk topluluklarınca benimsenerek, kişi adı olarak kullanılmış ise de bu hal Türk kişi adlarındaki millî özelliği yok edememiştir. Zamanla bu yabancı adlar, yerini yine eski Türk adlarına veyahut Müslüman adlarına bırakmıştır. Türklerin İslamiyet'e geçmesiyle Eski Türkçe adlarla Müslüman adları birlikte kullanılmıştır. İslamiyet Gök Tanrı inancından sonra Türkleri

etkileyen ikinci bir din olarak Türklerin büyük çoğunluğunun millî kimliğinin önemli bir kısmı olunca, birçok Arapça ve Farsça kişi adları tıpkı diğer edebiyat ve sanattaki bazı kelimeler gibi Türkçeleştirilmiştir.

Günümüzde kişi adları Türkçe, Arapça, Farsça, Çince, Fransızca, İngilizce, Almanca, Rusça kökenli sözcüklerden oluşmaktadır. Çince adlar genellikle eski Çince unvan ve rütbelere dayanmaktadır; Arapça olanlar İslamiyet'le ilgilidir. Farsça olanlar da Selçukluların İran coğrafyasında devlet kurmalarından sonraki döneme rastlamaktadır. Fransızca olan kişi adları Tanzimat'tan sonra; İngilizce ve Almanca olanlar ise XX. Yüzyıldan sonra Amerika ve Almanya ile olan yakınlaşmaların sonucunda bazı ailelerce çocuklarına verilmiştir. Rusça kişi adları daha çok Sovyetler Birliği boyunduruğu altında seksen yıl yaşamış olan Türk ülkelerinde hem kız, hem de erkek çocuklara verilmiştir (Gülensoy 2011:24).

Konuşma dili, yazı dilinden farklı olarak, çeşitli söyleyiş özellikleri taşıyan ve günlük hayatta pratik sebeplerle konuşmada kullanılan dildir. Konuşma dili temel olup yazı dilinden daha eskidir. Dil yazıdan ayrı olarak düşünülebilir, ama konuşmadan ayrı olarak düşünülemez. İnsanoğlu yazıyı keşfetmeden yüzyıllar boyunca anlaşabilmiştir. Bu yüzden dilin yapısının kavranması konuşmanın şartlarının bilinmesine bağlıdır. Bu dil sosyal tabakalara, coğrafî bölgelere bağlı olarak bir takım farklılıklar gösterebilir. Lehçeler, şiveler ve ağızlar bu değişikliğin doğal sonuçlarıdır.

Türkiye Türkçesi Ağızları; gramer özellikleri bakımından sadece dilbilgisi (ses bilgisi, şekil bilgisi, cümle bilgisi ve anlam bilgisi) için değil sosyoloji, tarih, sanat tarihi, etimoloji gibi birçok bilim dalı için başvuru kaynağıdır. Gemalmaz'a göre Türkiye Türkçesi Ağızlarındaki malzemenin "*ölçsüz bolluğu*" araştırmacıları hep bu bilgi bankasına yönlendirmiştir. Türkiye Türkçesi Ağızları verileri ile dile, sosyolojiye, tarihe, vd. ait birçok bilinmeyen ortaya çıkarılabilir. Dolayısıyla Türkiye Türkçesi Ağızları önemli bir başvuru kaynağıdır(Gemalmaz 1996:6).

Her yörenin kendine has ağız özelliği bulunmaktadır. Konuşma dilinde kendini gösteren bu ağız özellikleri zaman zaman kendini yazı dilinde de göstermektedir. Geçmişten beri Türk toplumunda çok önemli bir yere sahip olan ad verme geleneği, bazen konuşma dilinin azizliğine uğramıştır. Gelenek olarak değil de nüfusa geçen adlarda özellikle konuşma dilinin hataları yazıya geçmiştir. Koymak istedikleri adla nüfustaki ad farklı olmuştur. Genellikle geçmiş zamanlarda yaşanan bu hatalar oldukça fazla karşımıza çıkmaktadır. Ağız özelliklerinden kaynaklanan yanlışların yanında nüfus memurlarının hataları da göz ardı edilemez. Nüfus memurları kiminin ismini yanlış yazmış, kiminin ismini beğenmemiş, kendi istediği ismi yazmış bazen de bu sadece isim yanlışlığı ile kalmamış doğum tarihi, cinsiyet, anne baba adının yanlış yazımına kadar gitmiştir. Yanlışlıkların bir diğer nedeni de anne babaların seçmiş oldukları uzun, tuhaf, anlamsız isim seçimleridir. İnsanın varlığının resmi belgesi nüfus cüzdanlarıdır. Nüfus cüzdanı, Türk Dil Kurumu'nun sözlüğünde "*Bir ülkenin vatandaşlarına devletçe verilen, kimlikleriyle kişisel durumlarını gösteren resmî belge, kafa kâğıdı, kafa koçanı, nüfus kâğıdı, nüfus tezkeresi*"(<http://www.tdk.gov.tr>) şeklinde tanımlanmaktadır. Dünyaya gelen her insan nüfus müdürlüğünde kendisine çıkarılan kimlik kartı ile kayıt altına alınır ve vatandaş statüsüne kavuşur. Nüfus müdürlüğüne giden ebeveynler belirledikleri isimleri nüfus memuruna bildirirler ve kimlik kartı çıkartmak isterler. Gerek ebeveyn beyanında gerek nüfus memurunun yanlışlığından kaynaklanan birçok yanlış isme günümüzde de rastlamaktayız.

Arapça ve Farsçadan alıntı sözcüklerin kişi adı olarak kullanılması çok yaygındır. Aşırı bir şekilde dini yaşamaya çalışan insanlar İslam'ı yaşamak ile Arap kültürünü yaşatmayı birbirine karıştıracak duruma gelmişlerdir. Bu yanlışlarının en belirgin örneği de

yeni doğan çocuklara Arapça, Farsça adların verilmesi şeklinde olmuştur. Genellikle anlamlarını bilmeden bu tür adların verilmesi sorunları doğurmaktadır. Arapça sözcükler yazılış ve söyleyiş bakımından çok dikkat isteyen sözcüklerdir. Örneğin ayın+elif; medli elif; elif+ayın gibi harflerle yazılan sözcüklerin hem imlası hem de söylenişleri çok farklıdır(Gülensoy 2011:25). Bu durum yanlış yazılan isimlerin oluşmasında bir diğer etkidir.

Bu tür yanlış adlar, bazı adlarda hiçbir anlam ifade etmezken bazılarında kötü anlamlara gelmektedir. Bu yanlışlıklardan dolayı birçok insan ismini değiştirme yolunu seçmektedir. Nüfus kaydındaki her türlü değişiklik için Nüfus İdaresine karşı "tashihi" davasının açılması zorunludur. Davada halk arasında yanlış bilindiği üzere kişi babasını hasım görmez, dava Nüfus İdaresine karşı açılır. Bu dava kişinin ikâmetgahı mahalinde bulunan Asliye Hukuk Mahkemesinde açılır. Dava genelde bir ya da iki celsede sonuçlanır. Süre olarak ise 1 ya da 4 ay içerisinde netice alınır. Kararın kesinleşmesi, ilan aşaması vs. de dahil edildiğinde isim tashihi davasının tüm süreci en geç 6 ayda tamamlanmaktadır. Yanlış yazılan ismin değiştirilmesine, Medeni Kanun'un 27. maddesi adın değiştirilmesine sadece haklı sebeplerin olması ve bu sebeplerden dolayı hakimde ad değiştirmenin zorunluluğu ile ilgili bir kanaat oluşması durumunda izin veriliyor. Bu nedenle ad ve soyadı değişikliği için dava açarken haklı sebep olarak Nüfus Kanunu'nun 21. Maddesi ve Soyadı Kanunu'nun 3. Maddeleri dikkate alınıyor. Orada da şöyle deniliyor: "*Milli kültüre, örf ve adetlere uygun olmayan, gülünç ve çirkin anlamları olan, kişisel ilişkilerde veya meslek ve sanatın icrasında yanlış anlamlar doğurabilecek hususlar haklı sebep sayılacaktır*". Bunların dışında haklı sebep ise kişinin gerek sosyal, gerekse iş çevresinde kimlikte yazan isimden başka bir isimle tanınması, kimlikte yazan ismini sadece resmi işlemlerinde mecburiyet dolayısıyla kullanması olarak bilinmektedir(<http://www.circassiancenter.com/cc-turkiye/araştırma/0276-turk-hukuku.htm>, 19.03.20013)

Bu açıdan Türkiye'de pek çok kişi adının yanlış yazıldığı, bilinen bir gerçektir. Biz bu yazı çerçevesinde Kars İli'nde, 2006 yılında İl Nüfus Müdürlüğü'nden alınan kişi adlarının listesinden sadece '*Muhammed*' adının yanlış yazımıyla ilgileneceğiz. Hem yaygın hem de bilinen ama yanlış yazılan bir ad, '*Muhammed/t*'.

İslam medeniyetine girişle pek çok alanda olduğu gibi Türklerin kişi adları geleneği de etkilenmiş ve İslamiyet'in kabulünden sonra çocuklara Allah'ın sıfatlarını ad olarak vermek, Hazreti Muhammet ve ashabının, evliyaların, sevgi ve saygı duyulan dinî şahsiyetlerin adını koymak, Türk kültüründe ad verme geleneğinin önemli bir parçası hâline gelmiştir. Hazreti Muhammet'in "*Kıyamet gününde siz kendi adınızla ve babanızın adıyla çağrılacaksınız; dünyada güzel ad intihap ediniz*" mealindeki hadisi, bu adları vermedeki en önemli çıkış noktasıdır. Bunun yanı sıra ana ve babanın çocuğuna ileride utanmasına sebep olmayacak güzel bir ad vermesinin bir çocuğun anne ve babası üzerinde ilk ve en önemli hakkı olduğuna dair İslamî anlayış (Buharî C. 12, 158-159), bu geleneğin oluşmasında ve sürdürülmesinde etkili olan diğer husustur. Resmî nüfus istatistikleri ve kayıtları, böyle adların hem bu sebeple hem de ana, baba, ata adını sürdürme geleneğinin de etkisiyle Anadolu'nun her yerinde/ kesiminde ve her döneminde yaygınlık gösterdiğini ortaya koymaktadır(Karahan 2008:2).

Hazreti Muhammet, kendi ismi ile ilgili olarak da: "*Benim ismimle isimlerin ama künyemle künyelenmeyin*" (Müslim, Edep 1) buyurmuştur. Buradan hareketle Şafii ve Zahiriler onun künyesi olan "*Ebu'l-Kâsım*" ile kimsenin künyelenemeyeceğini söylemişler, cumhûr ise bunun da Hazreti Muhammet (sav)'in zamanına ait olduğunu, onun vefatından sonra karıştırma ihtimali bulunmadığından ötürü; künyesinin dahi alınmasında mahzur bulunmadığını söylemişlerdir. Çünkü yukarıdaki hadis-i şerif birisinin, bir diğerini, "*Ya Ebel-*

Kâsım" diye çağırması, Hazreti Muhammet (sav)'in ona karşı dönmesi ile de, "ben sizi kastetmedim, ya Resulallah" demesi üzerine söylenmiştir (http://www.sevde.de/Fikhi/M/M1/muhammed_ismi.htm). Ama yine de Hazreti Muhammet (sav)'in Ali Efendimize ruhsatı verdiği onun da çocuğuna "*Muhammed Ebu'1-Kâsım*" diye isim ve künye verdiği meşhurdur. Taberi, bu da bu yasağın haram derecesinde değil, mekruh derecesinde olduğunu gösterir, der (Irsâdu's-sârî, X/573). Gerçi: "*Muhammed adını koyduklarınıza vurmayın ve onları iyilikten mahrum etmeyin*", "*çocuğa Muhammed adını koyduğunuzda ona iyi davranın, meclisi onun için açın, ona yüz ekşitmeyin*" (Hindî, age XVI/48, Suyutî, el-Camiu's-sağir (Feyzu'1-Kadîr i1e), I/35) ve, "*Üç oğlu olupta birisine Muhammed adını koymayan cahillik etmiştir*" (Hindî, age (Taberani'den),XVI/419) şeklinde hadisler rivayet edilmiştir. Ama üçü de oldukça zayıftır. Üçüncüsü için İbnü'1-Cevzi "*mevzudur, uydurmadır*", demiştir. Ama Muhammed ismini almanın her halükarda yasak olduğunu söyleyenler de vardır. Bunlar: "*Çocuklarınıza Muhammed adını koyar, sonra da onlara lanet edersiniz!*" (Hindî, age XVI/418 (45200); Suyuti, age. NI/246.) hadis-i şerifine tutunurlar. Gerçi bu hadisi Suyutî sahih diye işaretlemiştir ama, anlamı Muhammed isminin alınmasını yasaklamak değil, bu ismi alanlara bu isimle kötü söylemenin özellikle çirkin bir davranış olacağıdır. Bunu öbür türlü anlamayı tarih de, bizzat Hazreti Muhammet (sav) de yalanlar. Onun asrı saadetinden günümüze kadar binlerce insana Muhammed adı verilmiş ve bunu kimse kınamamıştır. Bir oğlu olan Ensarlı birisi ona Muhammed adını koymak isteyince hükmünü Hazreti Muhammet (sav)'e sormuş o da "*Ensar'a iyilikte bulundun. Elbette ismimi alın, ama künyemi almayın*" (Müslim, âdâb 6), buyurmuşlardır (http://www.sevde.de/Fikhi/M/M1/muhammed_ismi.htm).

Sonuç olarak, Muhammed ismini almak değil, bu isme karşı saygısızlık etmek mahzurludur. Hatta bu ismi almak müstehap¹ ve hoş bir davranıştır. Çocuklarına İslâm terbiyesi vermek arzusunda olanların bu ismi koymalarında da hiç bir sakınca yoktur. "Muhammed" halk arasında çok yaygın olarak çocuklara verilen, dini nitelikli Arapça kökenli bir erkek adıdır.

"1. Övülmüş. 2. Hz. Muhammed'in adlarından biri."(<http://www.tdk.gov.tr>) anlamlarına gelen bu ad "*Kars*" yöresinde de oldukça sık kullanılmıştır.

Türkçe sözcüklerin sonunda **b, c, d, g** ünsüzleri bulunmaz. Onların yerine **p, ç, t, k**, ünsüzleri bulunur. O kadar ki, Türkçeye başka dillerden girmiş bu ünsüzlerle biten sözcükler değişikliğe uğramıştır. Bu değişiklik sonunda, sonlarındaki **b, c, d, g** ünsüzleri, sırasıyla **p, ç, t, k** olmuştur(Ergin 2005:62-63).

"Muhammed" adı da Türkçedeki bu değişime uğrayarak kimi yerlerde "Muhammet" şeklinde kullanılmıştır.

Kars yöresinden derlenen erkek adlarının içinde "Muhammed" adı kimi zaman tek başına, kimi zaman da başka bir adla birlikte kullanılmıştır. Bu ikili adlandırmada "Muhammed" adı, birinci veya ikinci ad olarak gelmektedir. İkinci bir adın konulması geleneği ise bu mevzuda "Muhammed" adının dini bir isim olmasından kaynaklanmaktadır. İkili kullanılan adların listesi aşağıda verilmiştir.

AHMED MUHAMMED MUSTAFA <Ahmet.Ar.+Muhammet.Ar.+Mustafa.Ar.

HAMİM MUHAMMED <Hamil.Ar.+Muhammet.Ar.

MEHDİ MUHAMMED <Mehdi.Ar.+Muhammet.Ar.

MUHAMMED BERAD <Muhammet.Ar.+Berat.Ar.

¹ 1.Dinen emredilmediği hâlde yapıldığında sevap kazandıran davranış. 2. sf. Hoşa giden, sevilen, beğenilen. (http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.527f75c2a842b0.05537138)

MUHAMMED ERŞAD <Muhammet.Ar.+İrşat.Ar.
MUHAMMED FUAD <Muhammet.Ar.+Fuat.Ar.
MUHAMMED KÜRŞAD <Muhammet.Ar.+Kürşat.T.
MUHAMMED LÜTFÜ <Muhammet.Ar.+Lütfi.Ar.
MUHAMMED MECİD <Muhammet.Ar.+Mecit.Ar.
MUHAMMED MEYTİ CAN <Muhammet.Ar.+Mehdi.Ar.
MUHAMMED MEYTİ CAN <Muhammet.Ar.+Mehdi.Ar.
MUHAMMED NURU <Muhammet.Ar.+Nuri.Ar.
MUHAMMED PEHLÜL <Muhammet.Ar.+Behlül.Ar.
MUHAMMED RAŞAD <Muhammet.Ar.+Reşat.Ar.
MUHAMMED RAŞİD <Muhammet.Ar.+Raşit.Ar.
MUHAMMED SAİD <Muhammet.Ar.+Sait.Ar.
MUHAMMED SERHAD <Muhammet.Ar.+Serhat.Far.+Ar.
MUHAMMED TAYYUP <Muhammet.Ar.+Tayyip.Ar.
MUHAMMED ZEKİ CİHAD <Muhammet.Ar.+Zeki.Ar.+Cihat.Ar.
MUHAMMEDELİ <Muhammet.Ar.+Ali.Ar.
SEYYİT MUHAMMED ALİ <Seyit.Ar.+Muhammed Ali..Ar.
MUHAMMET KAZİM <Muhammet.Ar.+Kazım.Ar.
MUHAMMET MİRAC <Muhammet.Ar.+Miraç.Ar.
MUHAMMET SAİD <Muhammet.Ar.+Sait.Ar.

Muhammet adı kimi zaman Mehmet şekliyle aynı anlamda kullanılmıştır. Mehmet < Ar. Muhammet adından gelmektedir ama artık *Mehmet* söylenişle Türkçe olmuştur. *Muhammet* adının *Mehmet* sekline dönüşmesi de, bazı kaynaklarda ifade edildiğinin aksine Peygamber'e saygıdan değil, *Muhammed-Mehemmed-Mehmet* (hatta *Memet*) şeklinde gelişen bir dil olayından kaynaklanmaktadır (Karahan 2008:2).

ALAEDDİN MEHMET <Alaaddin.Ar. +Mehmet. T.
HACİ MEHMET <Hacı.Ar.+Mehmet.T.
KAZİ MEHMET <Gazi.Ar.+Mehmet.T.
MEHMET KÜRŞAD <Mehmet.T.+Kürşat.T.
MEHMET KÜRŞAD CANER <Mehmet.T.+ Kürşat.T.
MEHMET LÜTFÜ <Mehmet.T.+Lütfi.Ar.
MEHMET SADATTİN <Mehmet.T.+ Sadettin.Ar.

Nitekim Sakaoğlu da bu değişmeyi, "Aslı *Muhammet* olan adın sırasıyla *Mehemmed-Mehmed/t* şekillerine girdikten sonra *Memet* ve *Memo* şekillerini alarak yerleşmesi" şeklinde açıklamaktadır(Sakaoğlu 2001:12).

HACİ MEMET <Hacı.Ar.+Mehmet.T.
MEMED ALİ <Mehmet.T.+Ali.Ar.
MEMEDALİ <Mehmet.T.+Ali.Ar.
MEMET <Mehmet.T.
MEMET ALİ <Mehmet.T.+Ali.Ar.
MEMET ALİ BARAN <Mehmet.T.+Ali. Ar .+ Baran.T.
MEMET AYHAN <Mehmet.T.+ Ayhan.T.
MEMET AZİZ <Mehmet.T.+Aziz.Ar.
MEMET BAĞIR <Mehmet.T.+Bağır.T.
MEMET BÜLENT <Mehmet.T.+Bülent. Far.
MEMET CAN <Mehmet.T.+ Can. Far.
MEMET EMİN <Mehmet.T.+ Emin.Ar.
MEMET EMRE <Mehmet.T.+ Emre.T.
MEMET ERCAN <Mehmet.T.+ Ercan. T.+ Far.
MEMET FAİK <Mehmet.T.+ Faik.Ar.
MEMET HAKKI <Mehmet.T.+ Hakkı. Ar.
MEMET HALİL <Mehmet.T.+ Halil.Ar.
MEMET HAN <Mehmet.T.+ Han.T.
MEMET HASAN <Mehmet.T.+ Hasan. Ar.
MEMET HÜSEYİN <Mehmet.T.+ Hüseyin. Ar.
MEMET KAMER <Mehmet.T.+ Kamer. Ar.
MEMET KANBER <Mehmet.T.+ Kanber.Ar.
MEMET KAZİM <Mehmet.T.+ Kazım. Ar.
MEMET KENAN <Mehmet.T.+ Kenan. İbr.
MEMET KERMAN <Mehmet.T.+ Kerman. Far.
MEMET LEVENT <Mehmet.T.+ Levent. Far.
MEMET METİN <Mehmet.T.+Metin.Ar.
MEMET MUHAMMET ALİ <Mehmet. T. + Muhammedali.Ar.
MEMET MUTLU <Mehmet.T.+Mutlu.T.
MEMET MUZAFFER <Mehmet.T.+ Muzaffer. Ar.
MEMET NECATİ <Mehmet.T.+ Necati. Ar.
MEMET NURİ <Mehmet.T.+Nuri.Ar.
MEMET REFİ <Mehmet.T.+ Refik.Ar.
MEMET REFİ <Mehmet.T.+ Refik.Ar.
MEMET REFİK <Mehmet.T.+ Refik.Ar.
MEMET RIZA <Mehmet.T.+ Rıza.Ar.
MEMET SABİT <Mehmet.T.+ Sabit.Ar.
MEMET SADIK <Mehmet.T.+ Sadık.Ar.
MEMET SAİT <Mehmet.T.+ Sait.Ar.

MEMET SALİH <Mehmet.T.+ Salih.Ar.
MEMET SELİM <Mehmet.T.+Selim.Ar.
MEMET SERACETTİN <Mehmet.T.+ Siracettin. Ar.
MEMET SİDİK <Mehmet.T.+ Sıddık.Ar.
MEMET ŞERİF <Mehmet.T.+Şerif.Ar.
MEMET ŞİRİN <Mehmet.T.+ Şirin. Far.
MEMET TACETTİN <Mehmet.T.+ Tacettin. Ar.
MEMET TAGI <Mehmet.T.+ Tagı.Ar.
MEMET TAĞI <Mehmet.T.+ Tağı.Ar.
MEMET TARIK <Mehmet.T.+ Tarık.Ar.
MEMET TEFİK <Mehmet.T.+Tevfik.Ar.
MEMET TUNA <Mehmet.T. +Tuna.T.
MEMET TURAN <Mehmet.T.+Turan.T.
MEMET UĞUR <Mehmet.T.+Uğur.T.
MEMET ÜKKAŞE <Mehmet.T.+ Ükkaşe. Ar.
MEMET VELİ <Mehmet.T.+Veli.Ar.
MEMET YAŞAR <Mehmet.T.+Yaşar.T.
MEMET YAVUZ <Mehmet.T.+ Yavuz. T.
MEMET YILDIZ <Mehmet.T.+Yıldız.T.
MEMET ZEKİ <Mehmet.T.+Zeki.Ar.
MEMETAKİF <Mehmet.T.+Akif.Ar.
MEMETALİ <Mehmet.T.+Ali.Ar.
MEMETCAN BERK <Mehmet.T.+Can. Far.+ Berk.T.
MEMETEMİN <Mehmet.T.+Emin.Ar.
MEMETENBER <Mehmet.T.+ Amber. Ar.
MEMETHAN <Mehmet.T.+Han.T.
MEMETNURİ <Mehmet.T.+Nuri.Ar.
MEMETRİZA <Mehmet.T.+Rıza.Ar.
MEMETSADIK <Mehmet.T.+Sadık.Ar.
MEMETŞAKİR <Mehmet.T.+Şakir.Ar.
MEMETVELİ <Mehmet.T.+Veli.Ar.
MİRZE MEMET <Mirza.Far.+ Mehmet. T.
MİRZEMEMET <Mirza.Far.+Mehmet.T.
SEYİTMEMET <Seyit.Ar. +Mehmet. T.
ŞAHMEMET <Şah.Far.+Mehmet.T.

“ Muhammed” adının doğru kullanılmasının yanında, yanlış yazımları da olmuştur. Bu yanlışlıklar, nüfus memurları veya adın tam olarak yazılışını bilmeyen kişiler tarafından yapılmıştır. Örnekler şu şekildedir:

ALİ MAHEMMED <Ali.Ar.+Muhammet.Ar.
BİLAL MOHAMMED <Bilal.Ar.+Muhammet.Ar.
MAHEMMED NURULLAH <Muhammet.Ar.+ Nurullah.Ar.
MEHEMET <Muhammet.Ar.
MEHEMMET <Muhammet.Ar.
MEHEMMET AKİF <Muhammet.Ar.+Akif.Ar.
MEHRAÇ MUHAMLET <Miraç.Ar.Muhammet.Ar.
MOHAMED YASİN <Muhammet.Ar.+Yasin.Ar.
MOHAMMED ALİ <Muhammet.Ar.+Ali.Ar.
MOHAMMED BAHATTİN <Muhammet.Ar.+ Bahattin.Ar.
MOHAMMET NURİ <Muhammet.Ar.+Nuri.Ar.
MUAMMET <Muhammet.Ar.
MUHAMED <Muhammet.Ar.
MUHAMED ALİ <Muhammet.Ar.+Ali.Ar.
MUHAMED KADİR<Muhammet.Ar.+Kadir.Ar.
MUHAMET <Muhammet.Ar.
MUHAMET ALİ <Muhammet.Ar.+Ali.Ar.
MUHAMET NECİP <Muhammet.Ar.+Necip.Ar.
MUHAMET RESUL <Muhammet.Ar.+Resul.Ar.
MUHAMET ZEKİ <Muhammet.Ar.+Zeki.Ar.
MUHAMLET<Muhammet.Ar.
MUHAMMAT <Muhammet.Ar.
MUHAMMAT MUHANDIZ<Muhammet.Ar.+ Muhendis.Ar.
MUHANMED <Muhammet.Ar.
MUHANMED ALİ <Muhammet.Ar.+Ali.Ar.
MUHANMED FAHRİ <Muhammet.Ar.+Fahri.Ar.
MUHANMET <Muhammet.Ar.
MUHEMMED <Muhammet.Ar.
MUHEMMET EMİN <Muhammet.Ar.+Emin.Ar.
MUHEMMET MURAT <Muhammet.Ar.+ Murat.Ar.
MUHEMMET MUSTAFA <Muhammet.Ar.+ Mustafa.Ar.
MUHHAMMED ALİ <Muhammet.Ar.+Ali.Ar.
MUMAMMET <Muhammet.Ar.
MUMAMMET ALİ <Muhammet.Ar.+Ali.Ar.
NURİ MAHAMET <Nuri.Ar.+Muhammet.Ar.
NURMUHAMMAD<Nur.Ar.+Muhammet.Ar.

Adların yanlış ve manasız yazılması sadece “Muhammed/’” adında yoktur. Diğer isimlerde yapılan yazım yanlışları da sadece Kars’ta değil pek çok ilimizde de

mevcuttur. Ama bu adın yanlış yazılması kadar önemli bir şey yoktur sanırım. Küçükken hiçbir şeyin farkında olmayan çocuk, biraz büyüdüğünde ismiyle dalga geçen arkadaşlarıyla karşı karşıya kalmaktadır. Daha da büyüünce isminin anlamsız ve saçma olduğunu görmektedir. İmkânı olan kişiler bu isimleri değiştirmek, doğrusunu veya başka bir adı kullanmaktadır. Bazen nüfus memurlarının erkek çocuklarına kız adı, kız çocuklarına da erkek adı verdiği görülmektedir. Bu hatalar yüzünden kızların askerlik belgelerinin çıkması, ülkemizde görülen ilginç olaylardır. Eski Türklerde ad vermenin ve verilen adın anlamının ne kadar önemli olduğunu göz önüne alırsak, günümüzde aynı hassasiyetin gösterilmediği daha açık bir şekilde ortaya çıkar. Bazı devlet kurumlarında çalışanların üniversite mezunu hatta alanıyla ilgili olmasının ne kadar önemli olduğu bir kez daha gözler önüne serilmektedir. Özellikle Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü mezunu öğrencilerin açıkta gezdiği düşünülürse, gelecekte bu tür sorunlarla karşılaşmamak için bazı planlarımızı yeniden gözden geçirmeliyiz.

KAYNAKLAR

- AKSAN, Doğan, (1995), **Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim**, TDK Yay Ankara
- AKSU, Nurettin, (2003), **Kazak Türklerinde Kişi Adları**, TDK Yay., Ankara
- ERGİN, Muharrem, (2005), **Türk Dil Bilgisi**, Bayrak Yay., İstanbul
- EROL, Aydil (1992), **Şarkılarla Şiirlerle Türkülerle ve Tarihi Örneklerle Adlarımız**, TKAE Yay., Ankara
- GEMALMAZ, Efrasiyap, (1999) **Ağız Bilimi Araştırmaları Üzerine Genellemeler, Ağız Araştırmaları Bilgi Şöleni**, TDK Yay., Ankara, s. 4-15.
- GÜLENSOY, Tuncer, (1999), “*Türk Kişi Adlarının Dil ve Tarih Açısından Önemi*”, **Türk Dili**, Ocak, S. 565, s.3 -9
- GÜLENSOY, Tuncer, (2011), **Anlamları Kötü Kişi Adları, Dil Araştırmaları**, S.8. s.23-29
- KARAHAN, Leylâ, (2008), **Türkçede Dinî Anlamlı Bazı Kişi Adlarını Ekle Değiştirme Geleneği, The 51st Meeting of the Permanent International Altaistic Conference (PIAC 51)** (www.turkoloji.cu.edu.tr, Erişim Tarihi: 10.05.2013.)
- KİBAR, Osman, (2005) **Türk Kültüründe Ad Verme Kişi Adları Üzerine Bir Tasnif Denemesi**, Akçağ Yay., Ankara
- ÖRNEK, Sedat Veyis, (1977), **Türk Halk Bilimi**, Ankara
- RASONYI, Laszio (1971), **Tarihte Türklük**, TKAE Yay., Ankara
- SAKAOĞLU, Saim, (2001), **Türk Ad Bilimi I**, Ankara
- ŞENEL, Mustafa, (2013), **Adbilim Açısından Yanlış Yazılan Kişi Adları - Kars İli Örneği**-Hâkim Yayınları, Ankara 2013
- (<http://www.circassiancenter.com/cc-turkiye/araştırma/0276-turk-hukuku.htm>, 19.03.20013) (www.sevde.-de/Fikhi/M/M1/muhammed_ismi.htm, 10.11.2013)
- (<http://www.tdk.gov.tr>, 10.11.2013)